הגוזל ומאכיל פרק עשירי בבא קמא קיג.

אכל איתיה כמפא לא. משמתינן ליה דהנהו איתתא ושיכני לא עבדי שליחותם: **דאמרי שליחא דבי דינא אשכחיה ואמר ליה.** אלא משדרינן ליה עוד שליחות אחריתא בתריה: **ולא אמרן אלא דלא חליף אכבא דבי דינא.** כי אתי ההוא פלוגי לגביה לית ליה אורחא לכבא דבי דינא לא סמכינן אשיכני דאמרי בי דינא אמרי ליה: **אישתלי.** שכחו שליחותם קודם ששב אותו פלוגי לביתו: **עד דאתא לבי דינא לא קרעינא ליה.** ואע"ג דאמר אתיא אתיא: **עד דלא ייתי לבי דינא.** שאמרו [לו] לא תן לו ולא קיים: **עד דייתי דינא.** ויפרע לו: **לא מקרעינן ליה.** ואע"ג דאמר פרענא: **ולא היא כיון דאמר דייתינא קרענא.** לאלתר דדלמא לית ליה זחי השתא ועכרא אכל בתמא לדינא כל כמה דלא אתי אתקרוותא הוא: **קובעין זמן.** ליום שני בשבת ואם לא יבא מזמנין אותו ליום חמישי ואם לא יבא מזמנין אותו ליום שני ועד למחר לא כתבינן פתיחא שכל היום מממתינין שמא יבא: **לא יהבינן זימנא כיומי ניסן.** אין מזמנין אדם לדין בניסן וכתשרי שהן זמן קציר וכליר: **אכל לכפר ניסן.** שולחים שיבא ביום פלוגי בחייר: **לבני כלה בכלה.** באין לשמוע הלכה בכל שבת אין אומרים לו כא ביום שני לדין דממנע ולא אתי לכלה: **בריגלא.** באין לשמוע הלכות הרגל קודם הרגל ל' יום: **כי אתו.** מובעין לקמיה דרב נחמן ביום כלה להזמין בעלי דינין לדין: **אמר להו וכי לדידכו כנופייכו.** לצורך דינכם הקהלתי אתכם: **מעה ושלמן מהו.** כיון דמידי דקאי בגו ביתא הוא ולא מתחזי לעלמא כי פרה ומעור ולכא זילותא דאכוהן או לעלמא כיון דנפקי ועיילי אינשי לביתייהו וחזו להו איכא זילותא: **ויתכם עוד.** כפרה ומעור כן מטה ושלמן: **מתני' אין פורטין.** להחליף קלעים בפרוטות מיד מוכסים ליטול הפרוטות מתיבתן שנותנין בה מעות המכס וכן מכס של גבאי המכס שגובה כסף גולגולת ואדמתה לפי שהן של גזל: **מפוך כיסו.** של מוכס ממעות שלו: **או מן הפוק.** אם יש לו מעות בשוק שאין לוקח מתיבת המכס: **גמ' אכל נותן לו דינר.** היה חייב לו פרוטות למוכס מן המכס בשוה חצי דינר ואין לו הפרוטות נותן לו דינר כסף ומקבל היתנו פרוטות בשוה חצי מפני שהוא כמגיל מידו: **דינא דמלכותא דינא.** וזה שקיבל את המכס מן המלך בדבר קלוב כך וכך לשנה אין (כ) גזלן: **אאין לו קנכב.** אלא טובל בכל חפצי יש לו קנכב: **כדי להכריח את המכס.** ואע"פ שאין כוונתו להגאת לגיסה אלא להכריח בו בלגיסת בלאים: **דינא דמלכותא דינא.** ונמצא שגחל את המוכס ישראל זה שקיבל את המכס מיד המלך נכרי בהיתר: **גודרין.** קונס כל פירות עלי אם אין תבואה זו של בית המלך: **הורגים.** רוצחים: **תרמיס.** בעלי תיגרה ומריבה וגחלי ממון: **במוכס שהוא כנעני אנס.** ואין לחוש אם גזלו היכא דליכא חילול השם שאין מכין שזה מכזב: **כאין עליו בעקיפין.** בתכמה עד שפוטרין את הישראל: **אחרי נמכר.** בעבד עברי הנמכר לנכרי בשוק משפחי: שלא

(ג) ומר סבר דבר שאין מתבוין מותר. ושרי אפי' לגנוב והא נמי (ג) דתניא מוכרי כסות מוכרין כדרכן ומוקי בנמה מדליקין (שבת דף כט: ושם) כרבי שמעון דשרי דבר שאין מתכוין אתם נמי שרי אף לגנוב ולא שישאם דוקא על כתיפיו:

אין פורטין לא מתיבת המוכסין. לרבנן דאמרי אתם גזילה לא הוי יאוש בעלים מ"ש ומ"מ קתני דנותן דינר ויחזיר לו השאר הואיל ואין ידוע בנכרוז שהם של גזל ור"ש נמי דאמר אתם גזילה הוי יאוש בעלים דהשתא ה"ל יאוש ושיטי רשות מ"מ אין פורטין משום דדבר מגונה הוא דמיבה וכיס מיוחדת להגניע שם גזילות שלהם ודרכו כל שעה להניח שם:

גודרין להרגים. בנדרים (דף כח.) מפרש דאמר בשפתיו אתם יאתכו כל פירות שבעולם עלי אם אינם של תרומה ומתשב בלבו היום דאין נאתר אלא אותו יום בלבד ואע"ג דדברים שבלב אין דברים משום אונאה שרו ליה הכי מפרש התם וה"ה שיכול לחשוב בלבו שעה אחת או רגע וכן נוהגים כשהאנסים מדיריס היהודים הדרים אתמיהם שלא יצאו לדור בעיר אחרת יכולין לידור אתם שלא יצאו ובלבם יחשבו היום ואפי' הוא מפרש בשפתיו שלא יצא ממנו כל ימי חייו יכול להעדיר ולהשוב בלבו שום תנאי ואם מבטל בשפתיו בלחש כ"ש דהוי ביטול גמור:

שלא

אאבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב"ד ואמר ליה בולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה בולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי אמר רבא גהאי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דצייתא לא מקרעינן ליה ולא היא דכיון דאמר צייתנא קרעינן ליה: אמר רב חסדא דקובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן רב דאסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א"ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני א"ל הה"מ גברא דאנים וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא: אמר רב יהודה הלא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא באבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד אמר רב נחמן גלא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו לוהאידנא דאיכא רמאי חיישינן: אם היה דבר שיש בו אחריות לחייב לשלם: מתני ליה רבי לר"ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו אמר לו יתן לחכם ויחכם עוד: **מתני' אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכים של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק: **גמ'** תנא אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר: ומוכסין והאמר שמואל דדינא דמלכותא דינא אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו איכא דמתני לה אהא קלא ילבש אדם כלאים אפי' על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני' דלא כר"ע דתניא א אסור להבריח את המכס ר"ש אומר משום ר"ע מותר להבריח את המכס בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו ואיכא דמתני אהא שנודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של תרומה אע"פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא א"ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר' ינאי אמרי במוכס העומד מאליו רב אשי אמר במוכס כנעני דתניא ישראל וכנעני אנס שבאו לדין אם אתה יכול לזכותו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנעני זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם ור"ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר' שמעון דבר זה דרש ר"ע בשבא מזפירין מנין לגזל כנעני שהוא אסור ת"ל אחרי נמכר גאולה תהיה לו שלא

מסורת הש"ס

א) [ע"ל אמין], ב) [ע"ל חייבין], ג) [לפיל קיח: לקמן קיד:], ד) גיטין י: נדרים מח. ב"ב נד: נה., ה) כלאים פ"ט מ"ב, ו) [ע' תוס' זבחים לח: ד"ה הא ר' יהודה], ז) גרסינן במס' שמחות פ"ב הלכה ט' הגונב את המכס ה"ז שופך דמים ולא שופך דמים בלבד אלא מלוי עובר ע"ז ומגלה ערוות ומחלל שבתות, ח) נדרים מ:, ט) [מיכן ואילך], י) [מיכן לבתר ניקו כל"ל], כ) בס"א: שהוא נכרי, ל) שייך אחר ד"ה אין פורטין, מ) בס"א: כשהבריס, נ) וכ"ז דוקא להגלל מן האנסים אבל בלא"ה אסור לגנוב דאת הכרוות מ"ו כל שהוא אפי' שלא בכפתא נדר,

תורה אור השלם

1. תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד הוֹדַע לְצַדִּיק וְיוֹסֵף לֶקַח משלי ט ט
2. אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֻנּוּ: ויקרא כה מח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמתני לה אהא מתרכין וכו' של תרומה אע"פ שאינה של תרומה שהיא של בית מלך אע"פ שאינה של מלך: (ב) רש"י ד"ה דינא וכו' אין זה נזלן: (ג) תוספות ד"ה ומר וכו' והא נמי דתנן בפ' בתרא דכלאים מוכרי כסות:

גליון הש"ם

גמ' א"ל תן לחכם וכו'. עיינוכן סה ע"ב: שם אסור להבריח. עיין פסחים דף קיג ע"ב: שם דס"ל דבר שאין מתכוין מותר. זבחים לח ע"ב תוד"ה הא ר"י:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גמ' דתניא אסור להבריח בהם כל"ל, וכ"ה בר"ף ור"ל בכלאים ובנמוקי יוסף הבריסא ר"ע וכן בדר' עקיבא ר"ע בגיי הבריס להדיא בלשון הת"ק תניא אסור לגנוב שבדים בגדים כלאים זה על זה להבריח בו את המכס וכ"כ הרא"ש וכן בלע"ד שהיה נרסא התוס' בזבחים דף לח ע"ב ד"ה הא ר"י ויעוש"ה ולשון פוגין בשלמא לענין כלאים וכו' הכי מוכח וכ' פני יהושע ודו"ק:

שיטה מקובצת

(ו) כתב הרב המאירי ז"ל וזה דוקא בבנענים עובדי אלילים אנסים שאינם גדורים בדרכי הדתות כו' (ועי' לעיל דף ל"ח ע"א מה שמובא שם בשיטה מקובצת בזה) אבל באותן הגדורים בדרכי הדתות לא נאמר כן אלא אם באו לפנינו לדין אין מעבירין להם את הדרך כמלא מחט אלא יקוב הדין את ההר:

עין משפט נר מצוה

כבט א מיי' פ' מה מהל' סנהדרין הל' י טוש"ע מ"מ סי' יא סעי' ג בהג"ה:
ל ב ג מיי' פכ"ה מהל' סנהדרין הלכה י סמג עשין רח טוש"ע שם ס"ג:
לא ד ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ד:
לב ו ז מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ה:
לג ח ט י מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ה סעי' ח ג:
לד כ ל (מיי' שם) טוש"ע שם סעי' כ בהג"ה:
לה מ נ ס מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' ט ועיין מ"מ סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט ס"ד:
לו ע מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעי' כ ופעי' ז ח ט:
לז פ צ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:
לח ק מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יח סמג לאוין רטו טוש"ע רי"ד סי' שלא סעי' ה:
לט ר מיי' פ"ה מהל' גזילה הלכה יא סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:
מ ש ת א מיי' פ"ג מהל' שגגות הל' ג כ ופ"ד מה' נדרים הל' ג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלב סעי' יד:
מא ב מיי' פ"ה מהל' גזילה הל' יא סמג שם ועשין עג טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ סי' שסט סעי' ו:
מב ג מיי' פ"י מהל' מלכים הל' יב:
מג ד מיי' פ"ז מהל' גזילה הלכה כ ופ"ח מהל' גניבה ה"ז סמג עשין עד טוש"ע מ"מ סי' שמח סעי' כ וסי' שטו סעי' ג:

מוסף רש"י

לא דבר שיש בו אחריות ממש. לא שגזל קרקע והניחה לפניכן, אלא אפילו פרה כו'. והכל מעידין שהיה דגנבל חייבין (לעיל קיא:). דינא דמלכותא. של עכו"ם (גיטין י:) כל מסים ומרטעות ומנהגות של משפטי מלכים שרגילים לנהגיג במלכותם, דינא הוא, שכל בני המלכות מקבלים עליהם מרלוסם מוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא ואין למחזיק בחמתן הכיבו על פי חוק המלך הנהוג בעיר משום גזל (רשב"ם ב"ב נד:). נודרין להרגין. שהוא הורג על עסקי ממון, אלא כל לזהירנו יכול לדור על זה שהוא של תרומה ואימור נדר זה פלי פס מיגו של תרומה, אף על פי שאינו של תרומה, כדי שלא יטלם, לפי שיש חיוב מיתה לזו, והנדר מותר ושיטי נמי נדרי אונסין (נדרים כד:). ולחרמין. שהוא לעניים בעצמה שאינו הורג (שם). ולמוכסין. טולל מכס המלך ורוצה ליטול פירותיו בכל כחו (שם). אף על פי שאינה של תרומה. יכול לדור שהן של תרומה כדי שלא יטלם (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com